

Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ

Ιωάννα Γόρδου-Τσιλογεώργη

Στη δίνη του Α' Παγκοσμίου πολέμου η Θάσος έζησε μια σύντομη, αλλά ιδιαίτερα δραματική, περίοδο της νεότερης ιστορίας της. Πρόκειται για το χρονικό διάστημα από τις 26 Μαΐου 1916 ως τον Αύγουστο του 1917, κατά το οποίο το νησί βρέθηκε υπό γαλλική κατοχή και «προστασία», και εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο των γεγονότων του μεγάλου πολέμου που ήδη από το 1914, με επίκεντρο τον ευρωπαϊκό χώρο, συγκλόνιζε ολόκληρη την υφήλιο.

Είναι χρήσιμο επομένως, για την κατανόηση της ιδιόμορφης κατάστασης που εβίωσαν οι Θάσιοι επί δεκατέσσερις μήνες, να θυμηθούμε πώς η Ελλάδα «εξασφάλισε», αρκετά καθυστερημένα βέβαια, συμμετοχή στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο.

Με την έκρηξη του πολέμου παρουσιάστηκε διαφορά απόψεων ανάμεσα στον τότε βασιλιά Κωνσταντίνο και στην κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου σχετικά με τη στάση που έπρεπε να τηρηθεί. Η διαφορά οφειλόταν στους διαμετρικά αντίθετους προσανατολισμούς τους σε ό,τι αφορούσε την εξωτερική πολιτική της χώρας. Ο πρωθυπουργός πίστευε ότι η Ελλάδα έπρεπε να βασιστεί στις δυνάμεις της ENTENTE¹ (κυρίως στις δυτικές και μάλιστα στην Αγγλία) για να προωθήσει τα εθνικά της συμφέροντα, που την εποχή εκείνη συνέπιπταν με αυτά της Αγγλίας στην Εγγύς Ανατολή. Αν νικούσαν οι δυνάμεις της ENTENTE, θα προέκυπτε θέμα διαμελισμού της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, από το οποίο η Ελλάδα μπορούσε αρκετά να ωφεληθεί. Τις απόψεις του Βενιζέλου συμμεριζόταν και η ανερχόμενη εθνική αστική τάξη, η οποία προσδοκούσε οφέλη από την επέκταση της Ελλάδας στα δυτικά

1. Την Entente Cordiale (Εγκάρδια Συνενόηση) ή απλώς Entente αποτελούσαν οι χώρες Γαλλία, Αγγλία και Ρωσία.

μικρασιατικά παράλια, όπου υπήρχαν πόλεις με άφθονο το ελληνικό στοιχείο και ανθούσα οικονομική ζωή.

Αντίθετα ο βασιλιάς Κωνσταντίνος, που η σύζυγός του Σοφία ήταν αδελφή του κάιζερ Γουλιέλμου Β', έτρεφε φιλογερμανικά αισθήματα, θαύμαζε το γερμανικό στρατοκρατικό πνεύμα και πίστευε στη νίκη της Γερμανίας, ηγέτιδας δύναμης στο πλαίσιο της Τριπλής Συμμαχίας². Διακήρυττε γι' αυτό την ανάγκη τήρησης εκ μέρους της Ελλάδας αυστηρής ουδετερότητας, άποψη που συμμεριζόταν το Γενικό Επιτελείο Στρατού και η παλιά ολιγαρχία, που την ενοχλούσε η ανοδική πορεία των αστικών φιλελεύθερων δυνάμεων.

Όταν το Φεβρουάριο του 1915 οι δυτικοί σύμμαχοι άρχισαν επιχειρήσεις στη χερσόνησο της Καλλίπολης εναντίον της Τουρκίας, η επιμονή του Βενιζέλου να λάβει η Ελλάδα μέρος σ' αυτές στο πλευρό των δυνάμεων της ENTENTE και η αντίστοιχη άρνηση του βασιλιά οδήγησαν τη χώρα σε οξύτατη πολιτική κρίση, η οποία χαρακτηρίστηκε από διαδοχικές παραιτήσεις των κυβερνήσεων του Βενιζέλου και διορισμούς υπηρεσιακών κυβερνήσεων³.

Οι Αγγλογάλλοι, για να πιέσουν την Ελλάδα να συμμαχήσει με την ENTENTE, προχώρησαν σε μια σειρά ενεργειών⁴ που ή παραβίαζαν την ελληνική ουδετερότητα ή αποσκοπούσαν στο να εξαναγκάσουν την ελληνική κυβέρνηση να εγκαταλείψει την ουδετερότητά της. Ανάμεσα σ' αυτές εντάσσεται και η κατάληψη της Θάσου (Μάιος/Ιούνιος του 1916). Η πράξη αυτή, η οποία συνέπεσε σχεδόν με την εισβολή βουλγαρικών και γερμανικών δυνάμεων στο ελληνικό έδαφος (13/26 Μαΐου 1916), έσωσε βέβαια το νησί από τον κίνδυνο να πέσει στα χέρια των Βουλγάρων, που σύντομα προωθήθηκαν στο έδαφος της Ανατολικής Μακεδονίας διώχνοντας τους ελληνικούς πληθυσμούς και μπήκαν στην Καβάλα (30 Αυγούστου/12 Σεπτεμβρίου 1916).

Κάτω από την πίεση των γεγονότων αυτών εκδηλώθηκε στη Θεσσαλονίκη από φιλοβενιζελικούς αξιωματικούς το κίνημα της Εθνικής Άμυνας (17/30 Αυγ. 1916). Η προσωρινή κυβέρνηση που σχημάτισε ο Βενιζέλος στα Χανιά εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη (24 Σεπτ./4 Οκτ. 1916), την πρω-

2. Την Τριπλή Συμμαχία αποτελούσαν οι χώρες Γερμανία, Αυστροουγγαρία και Ιταλία. Η τελευταία έμεινε ουδέτερη ως τη στιγμή που, δελεασμένη από τις αγγλογαλλικές προτάσεις ότι θα της παραχωρούσαν την Τεργέστη, κήρυξε τον πόλεμο στη Γερμανία (Μάιος 1915).

3. Πρόκειται για τις κυβερνήσεις των Δημ. Γούναρη, Αλεξ. Ζαΐμη και Στεφ. Σκουλούδη.

4. Τον Οκτώβρη του 1915 πραγματοποιήθηκε απόβαση αγγλογαλλικών στρατευμάτων στη Θεσσαλονίκη, τον Ιανουάριο του 1916 η κατάληψη της Κέρκυρας από τους Γάλλους. Άλλες προκλητικές ενέργειες των δυτικών συμμάχων ήταν η μεταφορά σερβικού στρατού στη Μακεδονία και ο μερικός αποκλεισμός της χώρας από τη θάλασσα.

τεύουσα του «κράτους της Μακεδονίας». Ο εθνικός διχασμός ήταν πια γεγονός. Με δεδομένη τη βούληση της κυβέρνησης της Θεσσαλονίκης να βγει στον πόλεμο, στο πλευρό της ENTENTE, οι Αγγλογάλλοι εξάντλησαν στο εξής όσα μέσα πειθαναγκασμού⁵ διέθεταν, ώστε να υποχρεώσουν το βασιλιά Κωνσταντίνο να παραιτηθεί υπέρ του δευτερότοκου γιου του Αλέξανδρου.

Μετά την απομάκρυνση του Κωνσταντίνου, ο Βενιζέλος επέστρεψε στην Αθήνα και σχημάτισε νέα κυβέρνηση⁶, πρώτη ενέργεια της οποίας ήταν η ταυτόχρονη κήρυξη του πολέμου κατά της Γερμανίας και της Βουλγαρίας.

Σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν, η κατάληψη της Θάσου το Μάιο του 1916 ήταν μια επιλογή των δυτικών συμμάχων η οποία, μαζί με άλλες, αποσκοπούσε στην με εκβιαστικό τρόπο έξοδο της Ελλάδας στον πόλεμο. Φαίνεται ωστόσο ότι το νησί είχε προσελκύσει το ενδιαφέρον των μεγάλων δυνάμεων της Ευρώπης πολύ νωρίτερα, εξαιτίας της σημαντικής από οικονομική και στρατηγική άποψη γεωγραφικής του θέσης στο Βόρειο Αιγαίο. Για την περίοδο που συζητούμε έχει ενδιαφέρον μια γνώμη που διατυπώνει στο σπάνιο βιβλίο του «De Salonique à Constantinople. Souvenirs de la division navale d'Orient (1916-1919)»⁷ ο Γάλλος αξιωματικός του ναυτικού R. Dufour de la Thuillerie, που στάλθηκε τον Ιούλιο του 1917 στη Θάσο ως μεσολαβητής κατά τη μεταβίβαση της διοίκησης από τις γαλλικές στις ελληνικές αρχές. Λέει, λοιπόν, ο de la Thuillerie ότι η γερμανική εταιρία Speidel, που εκμεταλλευόταν από χρόνια⁸ τα μεταλλεία του νησιού, «αποτελούσε προπομπό, αιχμή του γερμανικού μιλιταριστικού προγράμματος *Drang nach Osten*, που θα παρείχε σ' έναν ενδεχόμενο πόλεμο στήριγμα στις γερμανικές δυνάμεις κι ένα απομονωμένο και καλοστεγασμένο κέντρο κατασκοπείας».

Μπορεί εύλογα να υποθέσει κανείς ότι και οι Αγγλογάλλοι από τη μεριά τους έβλεπαν τη Θάσο ως μια θαυμάσια βάση διεξαγωγής των επιχειρήσεών τους κατά των Γερμανοβουλγάρων στο μακεδονικό μέτωπο και γενικότερα εξυπηρέτησης των σχεδίων τους στην Εγγύς Ανατολή. Έσπευσαν λοιπόν να

5. Απαίτησαν την παράδοση των ελληνικών αντιτορπιλικών, των σιδηροδρόμων και του λιμανιού του Πειραιά. Κατέλαβαν τον Πειραιά. Έστειλαν άγημα εναντίον της Αθήνας. Βομβάρδισαν τα βασιρικά ανάκτορα. Επέβαλαν αυστηρό αποκλεισμό στην Παλαιά Ελλάδα και απαίτησαν αποχώρηση όλων των ελληνικών στρατευμάτων στην Πελοπόννησο.

6. Πρόκειται για αποκατάσταση στην εξουσία της κυβέρνησης που είχε προκύψει από τις εκλογές του 1915.

7. Βλ. Αποστόλου Ε. Βακαλοπούλου, Η Θάσος τον Ιούλιο του 1917, περ. «Θασιακά», τ. 7 (1990-91), σ. 28.

8. Η λειτουργία των μεταλλείων στα Λιμενάρια άρχισε μ' άδεια της τουρκικής διοίκησης από το 1903.

κατασκευάσουν πολεμικό αεροδρόμιο⁹ στο μικρό κάμπο του Καζαβιτιού, δίπλα στη θάλασσα, μια σχετικά μεγάλη για την εποχή αεροπορική βάση, που στο κορύφωμα του πολέμου διέθετε 42 αεροπλάνα αγγλικά, γαλλικά και ελληνικά και δύο μοίρες ιταλικών. Τα αεροπλάνα αυτά, με αποστολή περισσότερο αναγνωριστική παρά βομβαρδιστική, έλεγχαν την περιοχή από τη Δράμα και το Παγγαίο ως το Τσανάκαλε στη Θράκη. Οι Γερμανοί έκαναν συχνές επιθέσεις με τα δικά τους αεροπλάνα¹⁰ από τα αεροδρόμια που διέθεταν στη Δράμα, την Ξάνθη και το Δεδέαγατς για να καταστρέψουν τα συμμαχικά στη βάση τους, μα οι έμπειροι πιλότοι των συμμαχικών τους αναχαίτιζαν¹¹ σχεδόν πάντα με επιτυχία.

Για τη μορφή του προσωρινού καθεστώτος που επέβαλαν οι σύμμαχοι στη Θάσο μπορεί κανείς να αντλήσει πληροφορίες από διάφορες αξιόπιστες πηγές. Σε ενδιαφέρουσα επιστολή του από τα Λιμενάρια, με ημερομηνία 3 Ιουλίου 1916, ο Ιβηρίτης μοναχός προηγούμενος Αθανάσιος, απευθυνόμενος στον ηγούμενο της μονής¹², γράφει μεταξύ άλλων: «η νήσος κατελήφθη προσωρώς υπό των ευγενών Γάλλων ... άγνωστον μας είναι πόσον θα διαρκέση η κατοχή, ουχ ήττον εις εν γένει τα υπό του Διοικητού εξερχόμενα έγγραφα ... καταργείται το «Βασίλειον της Ελλάδος» και αντί τούτου τίθεται «Γαλλική Δημοκρατία»...». Στο νησί εγκαταστάθηκε Γάλλος διοικητής (πλοίαρχος) και γαλλικό στρατιωτικό απόσπασμα από πεζοναύτες. Στρατιωτικός όμως διοικητής Θάσου ήταν ο Έλληνας αντιπλοίαρχος Σκιάς, που είχε ευρύτατη δικαιοδοσία. Ο δήμαρχος Λιμένα και οι προεστοδημογέροντες των Κοινοτήτων διατήρησαν τις αρμοδιότητές τους, μόνο που τώρα πια διορίζονταν από τη Διοίκηση και δεν εκλέγονταν από τους κατοίκους των χωριών με τις παραδοσιακές διαδικασίες, όπως φανερώνει ανέκδοτη διαταγή με ημερομηνία 12/25-10-1916 του Στρατιωτικού Διοικητή προς το δήμαρχο Γ. Θωμαΐδη¹³,

9. Βλ. Ανδρέα Κ. Παπανδρέου, Οι αετοί του Καζαβιτιού κατά τον Α΄ Παγκ. πόλεμο, «Θασιακά», τ. 2 (1985), σελ. 71-75.

10. Μια τέτοια επίθεση διασώζει και ο de la Thuillierie. Συνέβη όταν ο ίδιος κατέπλεε στη Θάσο τον Ιούλιο του 1917 με το πολεμικό πλοίο Buffle. Τρία μάλιστα γερμανικά αεροπλάνα έριξαν βόμβες εναντίον του, αλλά αστόχησαν, βλ. Αποστόλου Ε. Βακαλοπούλου, ό.π., σ. 28-29.

11. Βλ. επίσημα συμμαχικά ανακοινωθέντα, δημοσιευμένα στην εφημερίδα «Σημεία», αριθ. φύλ. 1379/19-11-1916, «Θασιακά», τ. 3 (1986), σ. 189-190.

12. Βλ. Παράρτημα, αριθ. εγγρ. 1.

13. Στο έγγραφο αναφέρεται ότι ο προεστώς Παπάνθιμος παραιτήθηκε λόγω γήρατος και ότι διορίζεται ο Βασίλειος Α. Λογοθέτης μετά των δημογερόντων Αναστ. Μητσέκου, Γεωργίου Ματσάνη και Δημ. Βαρβαρίνη. Το έγγραφο προέρχεται από το αρχείο της οικογένειας Λογοθέτη και βρίσκεται στα χέρια του Γεωργίου Μαυρομαμάτη, από τον Πρίνο.

με την οποία του κοινοποιεί το διορισμό νέου προεστώτα και δημογεροντίας στο Καζαβίτι. Σε άλλο ανέκδοτο έγγραφο, που συντάχθηκε στα Λιμενάρια την 1η Ιανουαρίου 1917, οι κάτοικοι Κάστρου Λιμεναρίων, απαντώντας σε διαταγή του Στρατιωτικού Διοικητή σχετική με την εγκατάσταση νέας προεστοδημογεροντίας στην περιοχή τους, στη θέση προηγούμενης που παύθηκε, εκφράζουν το αίτημα να προέρχεται τουλάχιστον η νέα προεστοδημογεροντία από την κοινότητα Κάστρου, αφού ήταν πολυπληθέστερη από αυτήν των Λιμεναρίων¹⁴. Επιπλέον το Μάρτιο του 1917 διορίστηκε από την Κυβέρνηση Θεσσαλονίκης υποδιοικητής Θάσου ο Δημήτριος Γιαννουλόπουλος, ο οποίος όμως, για λόγους που θα εκτεθούν παρακάτω, ανέλαβε τα καθήκοντά του στις 20 Αυγούστου 1917¹⁵. Τέλος, οι Θάσιοι εξακολούθησαν να υπάγονται εκκλησιαστικώς στη μητρόπολη Μαρωνείας, της οποίας προϊστάτο τότε ο μητροπολίτης Μελισσηνός, που και αυτός διατήρησε στο ακέραιο την πνευματική επιστοασία του θασιακού ποιμνίου του.

Όπως ήταν φυσικό επιβλήθηκε στο νησί στρατιωτικός νόμος. Αυτό επέβαλαν και η κρισιμότητα των περιστάσεων (η πολιτική κρίση, η παρουσία των Γερμανοβουλγάρων στην απέναντι ακτή, ο πόλεμος που βρισκόταν σε εξέλιξη) αλλά και η ιδιομορφία του καθεστώτος προστασίας. Ωστόσο οι περισσότερες πηγές συμφωνούν ότι η συμπεριφορά των Γάλλων απέναντι στους κατοίκους υπήρξε γενικώς καλή και ότι οι Θάσιοι στην πλειοψηφία τους συμπαθούσαν τους Γάλλους. Ο Ιβηρίτης μοναχός Αθανάσιος στην επιστολή που αναφέραμε παραπάνω εγκωμιάζει το καθεστώς με τα ακόλουθα λόγια: «*Η προκήρυξις του Διοικητού και η συμπεριφορά εν γένει των Γάλλων πεζοναυτών προς τους κατοίκους είναι θαυμασία. Δεκαπέντε πεζοναύται μεθ' ενός αξιωματικού άπαξ της εβδομάδος περιέροχονται τα χωρία χάρις ευταξίας· εις τα τελωνεία εδιορίσθησαν οι προεστώτες των χωρίων και υπό την επίβλεψιν του εν Λιμένι Δημάρχου χωροφυλακή εντόπιος, δασοφύλακας αναμείξ μετά των Βακουφικών. Άπαντα τα ανήκοντα εις την Κυβέρνησιν εισοδήματα*

Περίληψη από το έγγραφο αυτό είχε κρατήσει ο κ. Κων/νος Χιόνης, ο οποίος το έθεσε στη διάθεσή μου.

14. Βλ. Παράρτημα, αριθ. εγγρ. 4.

15. Βλ. τη χαιρετιστήρια προσφώνηση που έκανε ο ιατρός Αυγουστής Αναστασιάδης, όταν ο υποδιοικητής Θάσου Δημ. Γιαννουλόπουλος επισκέφθηκε το Κάστρο στις 21 Αυγούστου 1917 στον *Γεωργίου Αυγουστήδη*. Ο Θάσιος ιατρός Αυγουστής Αναστασιάδης (1875-1958), περ. «Θασιακά», τ. 8 (1992-93), σ. 39-40, όπου δημοσιεύεται το έγγραφο. Άλλη, με το ίδιο πνεύμα αλλά εκτενέστερη, περιλαμβάνεται στα έγγραφα που δημοσιεύθηκαν με τον κοινό τίτλο «Πατριωτική εκδήλωση του Λαού της νήσου Θάσου» τον Αύγουστο του 1917. Εκφωνήθηκε από το δικηγόρο Δ. Κλωνάρη στο ναό του Αγίου Νικολάου Λιμένα κατά την πανηγυρική δοξολογία της 23ης Αυγούστου 1917.

προορίζονται διά την νήσον». Την ίδια διαβεβαίωση παρέχει και ο R. Dufour de la Thuillerie, ο οποίος μάλιστα εντυπωσιάζεται όταν, διατρέχοντας τα χωριά, διαπιστώνει ότι μερικοί άνδρες και γυναίκες μιλούν τα γαλλικά, που τα διδάχθηκαν σε γαλλικά σχολεία ή από δύο Λαζαριστές που ξέφυγαν από τη βουλγαροκρατούμενη Καβάλα και εγκαταστάθηκαν στο Λιμένα. Ο ίδιος γοητεύεται και εξυμνεί τις απaráμιλλες και αμόλυντες φυσικές καλλονές του νησιού, θεωρεί όμως αδικαιολόγητη και ακατανόητη για τη δυτική νοοτροπία την αμέλεια των διαδοχικών καθεστώτων που κυριάρχησαν σ' αυτό, αφού το εγκατέλειψαν στη φυσική του κατάσταση, ώστε να μη διαθέτει ούτε έναν αμαξιτό δρόμο, παρά μόνο ορεινά, απόκρημνα μονοπάτια.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έδειξε η γαλλική διοίκηση για την περίθαλψη των προσφύγων από την αντικρινή ακτή της Καβάλας και γενικά από την Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη, που κατέκλυσαν τη Θάσο για να γλιτώσουν από τους Τούρκους και τους Βουλγάρους. Τις σχετικές πληροφορίες αντλούμε από φύλλα της εφημερίδας «ΣΗΜΑΙΑ»¹⁶, όπου δημοσίευε άρθρα ο γιατρός Αθανάσιος Οικονομίδης, πρόσφυγας από την Καβάλα. Οι δυστυχημένοι πρόσφυγες ήταν εξάθλιωμένοι και αξιολύπητοι. Ο συνωστισμός που προκάλεσε η μαζική άφιξή τους δημιούργησε τον πρώτο καιρό μεγάλο στεγαστικό πρόβλημα. Σημειώθηκε υπέρογκη αύξηση των ενοικίων και έλλειψη των ειδών πρώτης ανάγκης. Κάποιοι βρήκαν την ευκαιρία να κερδοσκοπήσουν. Η αναστάτωση ξεπεράστηκε σύντομα με την παρέμβαση των γαλλικών αρχών, που έδωσαν την ευκαιρία στους πρόσφυγες να βρουν κάποια εργασία σε έργα οδοποιίας και κοινής ωφέλειας. Κυριότερο από αυτά ήταν το πολιτικό νοσοκομείο που κατασκευάστηκε στο Λιμένα με δωρεές και συνεισφορές ισχυρών επιχειρηματιών της Θάσου, κυρίως εμπόρων όπως οι Θεολογίτες Μάρκος Δέμπας και Σταύρος Σταματέκος, αλλά και εύπορων Καβαλιωτών προσφύγων¹⁷, επιστημόνων, καταστηματαρχών κλπ. Ο R. Dufour de la Thuillerie, που επισκέφθηκε το νοσοκομείο και άλλα έργα που είχαν εκτελεσθεί ή βρίσκονταν σε εξέλιξη, ενθουσιάστηκε από τον Έλληνα στρατιωτικό διοικητή

16. Βλ. τη στήλη «Διάφορα», που δημοσιεύεται στο περ. «Θασιακά», τ. 3 (1986), σ. 184-192, από τον Κων/νο Χιόνη, ο οποίος παρουσιάζει φύλλα της «Σημαίας», που είχαν εκδοθεί στη Θάσο από 25-9-1916 ως τις 18-12-1916.

17. Βλ. στου Κωνσταντίνου Χιόνη, *Διάφορα*, περ. «Θασιακά» τ. 3 (1986), σ. 187, όπου δημοσιεύονται αποσπάσματα από την εφ. «Σημαία», που αναφέρονται σε δωρεές Θασίων και Καβαλιωτών υπέρ του πολιτικού νοσοκομείου Λιμένος. Στο αρχείο του Αυγουστή Αναστασιάδη διασώζεται και ένα εισιτήριο με αριθ. 22, που επικυρώνεται από το Γάλλο Branellié και αναγράφει: «ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΗ ΧΟΡΟΕΣΠΕΡΙΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΛΙΜΕΝΟΣ. ΣΑΒΒΑΤΟΝ 14/17 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1917. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΝ ΔΡ. 5».

Σκιά, τον οποίο μάλιστα εκθειάζει με τα ακόλουθα λόγια: «είναι η θεία πρόνοια για όλον τον αξιολύπητο πληθυσμό, για τον οποίο η μεγαλοψυχία και φιλευσπλαχνία του δείχνουν μια φιλοστοργία καθαρά χριστιανική».

Το ενδιαφέρον της γαλλικής διοίκησης για τους πρόσφυγες συγκίνησε και κινητοποίησε τους φιλανθρώπους της Θάσου. Με πρωτοβουλία κυριών από την κοινότητα Παναγίας τυπώθηκαν και μοιράστηκαν λαχεία υπέρ των απόρων προσφύγων¹⁸, ενώ επιτροπή αποτελούμενη από δεσποινίδες υπό την προεδρία του Γάλλου αξιωματικού Λεβουρδιέκ μοίρασε σ' αυτούς χειμερινά ενδύματα¹⁹.

Σε αρκετούς πρόσφυγες, όσους διέθεταν μόρφωση ή κεφάλαια, χορηγήθηκαν από τη Διοίκηση άδειες για την ίδρυση καταστημάτων, εστιατορίων, φαρμακείων, ασφαλιστικών ή δικηγορικών γραφείων κλπ.²⁰ Ορισμένα από τα καταστήματα και τα γραφεία αυτά ανέπτυξαν οικονομικές σχέσεις με τη Γαλλία και την Αγγλία, όπως το φαρμακείο με την επωνυμία «Γαλλική Δημοκρατία», που ίδρυσε στο Λιμένα ο Γ. Μ. Κονταρίνης, που έκανε εισαγωγή φαρμακευτικών προϊόντων από αγγλικά και γαλλικά εργοστάσια, ή το ασφαλιστικό γραφείο του Κ. Οικιάδη, που ήταν πρακτορείο στη Θάσο της αγγλικής πυρασφαλιστικής εταιρίας Νορδ Μπρίτις Μέρκαντιλ. Ο δικηγόρος-ποινολόγος Πέτρος Τσουραπτσής, γνώστης τεσσάρων ευρωπαϊκών γλωσσών, ανάμεσά τους και της γαλλικής, αναλάμβανε υποθέσεις «παρά τω Δικαστηρίω Θάσου και ταις Διοικητικαίς Αρχαίς των Συμμάχων».

Αξιωματημένη υπήρξε επίσης η μέριμνα της γαλλικής διοίκησης για τις συνθήκες υγιεινής διαβίωσης και την περιφρούρηση της υγείας όχι μόνο των προσφύγων, αλλά όλων γενικά των κατοίκων της Θάσου. Οι αρμόδιοι υπάλληλοι πραγματοποιούσαν τακτικές αστυϊατρικές επιθεωρήσεις σε εστιατόρια, ξενοδοχεία και καταστήματα τροφίμων²¹. Ζητήθηκε από τους κατά τόπους ιατρούς να αναφέρουν στη διοίκηση αμέσως κάθε κρούσμα βαριάς μολυσματικής ασθένειας και να στέλνουν την πρώτη κάθε μήνα περιληπτική έκθεση της υγειονομικής κατάστασης στην περιοχή τους²². Διενεργήθηκαν προληπτικοί εμβολιασμοί για την αποφυγή επιδημιών πανώλους, χολέρας, κίτρινου πυρετού, ευλογίας²³, που ήταν πιθανό να εκδηλωθούν από τη συσσώ-

18. Βλ. *Κωνσταντίνου Χιόνη*, ό.π., σ. 189, αριθ. φ. 1375/15-11-1916.

19. Βλ. *Κωνσταντίνου Χιόνη*, ό.π., σ. 189, αριθ. φ. 1380/20-11-1916.

20. Βλ. *Κωνσταντίνου Χιόνη*, ό.π., σ. 186-187, αριθ. φ. 1339/1-10-1916, 1346/9-10-1916, 1348/14-10-1916 κλπ.

21. Βλ. *Κωνσταντίνου Χιόνη*, ό.π., σ. 185, αριθ. φ. 1333/24-9-1916.

22. Βλ. Παράρτημα, αριθ. εγγρ. 3.

23. Βλ. *Γεωργίου Αυγουστίδη*, Ο Θάσιος ιατρός Αυγουστής Αναστασιάδης (1875-1958), περ. «Θασιακά», τ. 8 (1992-1993), σ. 38-39, αρ. εγ. 19.

ρευση τόσων προσφύγων και τις κακές συνθήκες υγιεινής στους καταυλισμούς τους.

Τέλος, για τον εξαιρετικής οικονομικής σημασίας τομέα εκμετάλλευσης του δασικού πλούτου της Θάσου και της εμπορείας της ξυλείας οι γαλλικές αρχές φρόντισαν διά του στρατιωτικού διοικητή Σκιά να διοριστούν ως βοηθοί της Δασικής και Τελωνειακής Υπηρεσίας φύλακες (ζαπτιέδες), οι οποίοι τοποθετήθηκαν σε διάφορα παραλιακά σημεία. Οι φύλακες αυτοί είχαν την υποχρέωση να δίνουν αναφορά για όσα αφορούσαν την εκτέλεση των καθηκόντων τους στον επιθεωρητή δασών Θάσου και στον τελωνοσταθμάρχη ή τελωνοφύλακα της περιοχής τους, σε συνεργασία και με την επίβλεψη των κατά τόπους προεστών²⁴.

Η παρουσία πάντως ξένης αρχής στη Θάσο, οσονδήποτε θετική και αν υπήρξε η πολιτεία της για τους λόγους που αναφέρθηκαν πιο πάνω, είχε και τις αρνητικές πλευρές της. Η επιβολή στρατιωτικού νόμου σήμαινε συστηματικό έλεγχο των κινήσεων κάθε πολίτη και δημιουργία κλίματος καχυποψίας, εξαιτίας του οποίου ακόμη και αθώες ενασχολήσεις των κατοίκων παρερμηνεύονταν και παρεξηγούνταν. Έτσι συνέβη λόγω χάρη να θεωρηθεί κατάσκοπος των Γερμανών ο Θεολογίτης Κων. Δημητριάδης²⁵, γιατρός στο Λιμένα. Επειδή, ασχολούμενος και με την κτηνοτροφία, πήγε νύχτα μ' ένα φαναράκι στο σταύλο του για να δει μια προβατίνα που κοιλοπονούσε, θεωρήθηκε ότι έκανε συνθήματα με το φως του φαναριού του στα γερμανικά υποβρύχια. Τις υποψίες ενίσχυσε το γεγονός ότι είχε σπουδάσει στη Γερμανία. Μόλις μετά βίας, λοιπόν, απέφυγε την εκτόπισή του στη Μάλτα, χάρη στη βοήθεια φίλων και γνωστών του στην Αθήνα.

Το κλίμα καχυποψίας, πέρα από το γεγονός ότι πρόσβαλε την εθνική υπερηφάνεια και φιλοτιμία των Θασίων, τους χώρισε σε «φιλικά προσκεϊμένους» και «αντιφρονούντες», ανακίνησε μίσση και πάθη παλιά, που βασταύσαν από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας και συντηρούνταν σε λανθάνουσα κατάσταση από το βακουφικό καθεστώς, το οποίο διατηρούνταν ακόμα στο νησί ως την περίοδο αυτή, έδωσε αφορμή για πράξεις ταπεινές και προδοτικές από τη μια και για εκδηλώσεις εθνικής έξαρσης και φιλοπατρίας από την άλλη.

Από δέσμη εγγράφων που εκδόθηκαν τον Αύγουστο του 1917 υπό τον κοινό τίτλο «Πατριωτική Εκδήλωση του Λαού της νήσου Θάσου» αντλούμε τις ακόλουθες διαφωτιστικές πληροφορίες. Στις 29 Ιουλίου 1917 η Θάσος

24. Βλ. Παράρτημα, αριθ. εγγρ. 2.

25. Βλ. Κωνσταντίνου Τσιάτα, Ιατρός Κων/νος Δημητριάδης. Ο πρώτος Θάσιος σοσιαλιστής, περ. «Θασιακά», τ. 3 (1986), σ. 201. Το ίδιο άρθρο είχε δημοσιευθεί και στο υπ' αριθ. 8054/14-2-1979 φύλ. της εφ. «Πρωινή» Καβάλας.

αποδόθηκε και πάλι στην Ελλάδα « *χάρις εις τας προστάτιδας Δυνάμεις και την πολιτικήν περιόνοιαν του μεγάλου Βενιζέλου*»²⁶. Βρέθηκαν ωστόσο ορισμένοι, λιγοστοί ευτυχώς, Θάσιοι, οι οποίοι, κινούμενοι από προσωπική ιδιοτέλεια, επιθυμούσαν να παρατείνουν τη γαλλική κατοχή στο νησί. Με έγγραφο τους προς το στρατιωτικό διοικητή Σκιαά²⁷ εμφάνιζαν το θασιακό λαό αφοσιωμένο στην ξένη διοίκηση και ευγνώμονα για όσα ευεργετήματα είχε απολαύσει από αυτήν στη διάρκεια της δεκατετράμηνης θητείας της. Του ζητούσαν επομένως να μεσολαβήσει στη γαλλική κυβέρνηση ώστε, σύμφωνα με τη δική τους διατύπωση, η τελευταία « *να εξακολουθήσει να προστατεύη και να έχη ημάς υπό την κραταιάν της αιγίδα μέχρι της λήξεως του τρομερού αυτού πολέμου, οπότε και πάλιν αυτή η ίδια θα χαράξη και σταθμίση την οδόν, ην οφείλει να ακολουθήση η νήσος ημών*»²⁸.

Το «αντιπατριωτικό» αυτό έγγραφο προκάλεσε την αγανάκτηση του θασιακού λαού, ο οποίος, μετά την αποκατάσταση των ελληνικών αρχών, συνέταξε και διά των αντιπροσώπων του υπέβαλε στον υποδιοικητή Θάσου Δημήτριο Γιαννουλόπουλο, που είχε πια αναλάβει επίσημα τα καθήκοντά του, γραπτή διαμαρτυρία. Στο έγγραφο διαμαρτυρίας, το οποίο φέρει ημερομηνία έκδοσης 20 Αυγούστου 1917, εκτίθενται αρχικά οι λόγοι που έκαναν ανεπιθύμητη στο θασιακό λαό την παρουσία της ξένης διοίκησης. Κυρίως της καταλογίζεται ότι έδωσε την ευκαιρία και τη δικαιοδοσία σε πρόσωπα γνωστά για το ιδιοτελές παρελθόν τους από τον καιρό της οθωμανικής κατοχής, οπότε υπηρετούσαν ως βακουφικοί υπάλληλοι, να αποκτήσουν αθέμιτα πλούτη από την αλόγιστη υπερεκμετάλλευση του δασικού πλούτου του νησιού, καταστρέφοντας έτσι τον κύριο οικονομικό του πόρο. Τα πρόσωπα αυτά — ανάμεσά τους συγκαταλέγονται ο δήμαρχος Γεώργιος Θωμαΐδης, ο Κ. Προέδρου, πρώην βακουφικός υπάλληλος που διορίστηκε από τη γαλλική διοίκηση επι-

26. Βλ. πατριωτική εκδήλωση του Λαού της νήσου Θάσου, εν Αθήναις 1917, σ. 7. Δεν αναφέρεται ο συγγραφέας του φυλλαδίου αυτού. Αποτελείται από 32 σελίδες, που είναι μικρών διαστάσεων. Τα έγγραφα που δημοσιεύονται σκοπό έχουν να πλήξουν αυτούς που υπηρέτησαν δουλικά τη γαλλική διοίκηση, εκμεταλλεύτηκαν την κατάσταση και εξυπηρέτησαν τα δικά τους συμφέροντα.

27. Το έγγραφο εκδόθηκε στην Παναγία Θάσου στις 11/24 Ιουλίου 1917 και φέρει τις υπογραφές και σφραγίδες των προεστών διαφόρων κοινοτήτων του νησιού καθώς και του δημάρχου Γ. Θωμαΐδη.

28. Βλ. πατριωτική εκδήλωση του Λαού της νήσου Θάσου, ό.π., σ. 9. Σημειώνουμε ακόμα ότι νωρίτερα είχαν συνταχθεί από τα ίδια πρόσωπα άλλα τρία έγγραφα στρεφόμενα αντίστοιχα κατά της συμμετοχής του βουλευτή Ν. Γιαννάκη στο ελληνικό κοινοβούλιο, κατά της εγκαταστάσεως του υποδιοικητή Θάσου Δημ. Γιαννουλόπουλου στο νησί και κατά της υποστάσεως της ιερής μητροπόλεως Μαρωνείας. Ήταν φανερό ότι οι συντάκτες τους επιθυμούσαν την πλήρη αποσύνδεση της Θάσου από την υπόλοιπη Ελλάδα.

θεωρητής δασών, και οι εγκάθετοι προεστοί — κατόρθωσαν με πλάγια μέσα να κερδίσουν την εύνοια της ξένης αρχής και να καταλάβουν τις σπουδαιότερες υπηρεσίες. Στη συνέχεια, και για να πετύχουν τους σκοτεινούς στόχους τους, προέβησαν σε καταπιέσεις, άδικες φυλακίσεις και ακατονόμαστες καταχρήσεις σε βάρος πολλών συμπατριωτών τους με την ανοχή και τη σύμπραξη της γαλλικής διοίκησης.

Ακολουθεί σειρά αιτημάτων, τα οποία αποβλέπουν στην τιμωρία των προδοτών και στην ικανοποίηση του αισθήματος δικαίου των Θασίων. Ζητείται δηλαδή η ποινική δίωξη των συντακτών του αντιπατριωτικού εγγράφου, η αποκήρυξη και απομάκρυνση από το αξίωμά τους του δημάρχου και των εγκάθετων προεστών, η απομάκρυνση του δασάρχη και των υφισταμένων του από την υπηρεσία τους και η δίωξη όλων όσων, βάσει αποδεικτικών στοιχείων²⁹, είχαν διαπράξει ποινικά αδικήματα στη διάρκεια της γαλλικής κατοχής.

Το πνεύμα αντεκδίκησης που διαπερνούσε το έγγραφο διαμαρτυρίας καταθρούβησε τους προεστούς και δημογέροντες των οποίων οι σφραγίδες και υπογραφές έδιναν στο αντιπατριωτικό έγγραφο το ειδικό βάρος του. Αρκετοί έσπευσαν να το αποκηρύξουν δημόσια, υποστηρίζοντας ότι το συνέταξαν λιγοστοί «αρνησιπάτριδες προδόται», ενώ οι ίδιοι το υπέγραψαν δίχως να έχουν κατανοήσει ακριβώς το περιεχόμενό του και υποκύπτοντας στις επίμονες πιέσεις του αρχιφύλακα των δασών, που το περιέφερε από χωριό σε χωριό. Κάποιοι άλλοι πρόβαλαν παιδαριώδεις δικαιολογίες «λέγοντες ότι είδον τους άλλους και υπέγραψαν και ούτοι· έτεροι ότι τελευταίοι, ή άλλοι αντ' αυτών υπέγραψαν»³⁰.

Οπωσδήποτε η απόδοση ευθυνών με αντικειμενικά κριτήρια και δίχως την πιθανότητα σφάλματος για πράξεις ή παραλείψεις που συνδέονται με ανώμαλες πολιτικές καταστάσεις δεν είναι εύκολη υπόθεση. Η μνησικακία και η οργή για τα δεινά που υπέστησαν όσοι αδικήθηκαν, αλλά και η κακόβουλη επιθυμία των καιροσκόπων —υπάρχουν πάντοτε τέτοιοι— να καταστρέψουν τους προσωπικούς εχθρούς τους δεν αποτελούν εγγύηση για ψύχραιμους και τίμιους χειρισμούς.

Φαίνεται ότι όσον αφορά το πρόβλημα της τιμωρίας των Θασίων δωσιλόγων της περιόδου 1916-17 επικράτησε αυτή η φιλοσοφία, εφόσον οι ελληνικές αρχές που αντικατέστησαν τις γαλλικές περιορίστηκαν στο να τους απο-

29. Το σχετικό αίτημα ζητεί την «αυστηράν ποινικήν δίωξιν κατά των προσώπων, καθ' ων ήθελον επιδοθή μηνύσεις επί αδικήμασι κατά την γαλλικήν κατοχήν», βλ. Πατριωτική εκδήλωση, ό.π., σ. 14.

30. Βλ. Πατριωτική εκδήλωση, ό.π., σελ. 16-17.

μακρύνουν από τα αξιώματά τους και να τους απογυμνώσουν από την παλιά δύναμή τους.

Στις 23 Αυγούστου 1917, στον κατάμεστο από κόσμο ναό του Αγίου Νικολάου Λιμένα, παρουσία όλων των εκπροσώπων της ελληνικής διοίκησης, τελέσθηκε πανηγυρική δοξολογία *αεπί τω χαρμωσύνω και πανευφροσύνω γεγονότι ... της αποδόσεως της Θάσου ... εις την μητέρα Ελλάδα»*³¹.

ΕΓΓΡΑΦΑ

1

1916 Ιουλίου 3

Ο μοναχός Αθανάσιος Ιβηρίτης ενημερώνει με την επιστολή του αυτή τον καθηγούμενο της ιεράς μονής Ιβήρων για την κατάληψη της Θάσου από τους Γάλλους. Οι λεπτομέρειες που αναφέρονται περιγράφουν την όλη κατάσταση που επικρατούσε στα νησιά κατά την εποχή εκείνη. Το έγγραφο βρίσκεται στα αρχεία της μονής Ιβήρων.

Την υμετέραν Πανοσιολογιότητα αδελφικώς εν Κυρίω κατασπάζομαι. Ως γνωρίζει υμετέρα Πανοσιολογιότης η νήσος κατελήφθη προσωρινώς υπό των ευγενών Γάλλων, τούτο ένεκα δεν απήντησα εγκαίρως την παραλαβήν της ξυλείας. Ήδη εδόθη άδεια να ταξιδεύουν τα πλοία όπου και αν θέλουν, πάντοτε εν γνώσει και αδεία του Γάλλον Διοικητού· η προκήρυξη του Διοικητού και συμπεριφορά εν γένει των Γάλλων πεζοναυτών προς τους κατοίκους είναι θαυμασία· 15 πεζοναύται μεθ' ενός αξιωματικού άπαξ της εβδομάδος περιέρχονται τα χωρία χάριν ευταξίας· εις τα τελωνεία εδιορίσθησαν οι προεστώτες των χωρίων και υπό την επίβλεψιν του εν Λιμένι Δημάρχου· χωροφυλακή εντόπιος, δασοφύλακας εναμείξ³² μετά των Βακουφικών· άπαντα τα ανήκοντα εις την Κυβέρνησιν εισοδήματα προορίζονται διά την νήσον· άγνωστον μας είναι πόσον θα διαρκέσει η κατοχή και εν γένει τα υπό του Διοικητού εξερχόμενα έγγραφα, δηλαδή τελωνειακούς τεςκευόδες, αποδείξεις, ναυτιλιακά έγγραφα· καταργείται «το Βασίλειον της Ελλάδος» και αντί τούτο

31. Βλ. Πατριωτική εκδήλωση, ό.π., σελ. 17. Στην τελετή, που παρέστησαν όλες οι Αρχές της Θάσου, τον πανηγυρικό εκφώνησε ο μητροπολίτης Μαρωνείας και προσφώνηση έκανε ο δήμαρχος Δημ. Κλωνάρης, ό.π., σ. 18-27.

32. Το ορθό είναι αναμείξ.

τίθεται «Γαλλική Δημοκρατία» δεν είναι απίθανον μετ' ου πολύ να διορθωθεί και τούτο.

Ο μαστρο-Βασίλης έρχεται εις 'Αγιον Όρος δι' υπόθεσίν του. Παρακαλώ, επειδή εδώ δεν υπάρχουν ούτε βελόνες ούτε καρφιά, να με αποστείλητε αντόθι τοιαύτα· το είδος θα είπη υμίν ο Βασίλειος.

Τα δένδρα ένεκα της μεγάλης ξηρασίας δεν άνοιξαν των ανθών των εκάη τελείως· επί τούτοις ασπάζομαι την υμετέραν Πανοσιολογίότητα κα, αύθις διατελώ.

Λιμενάρι 3 Ιουλίου 1916. Έν Χριστώ άδελφός Προηγ. Άθανάσιος Ίβηρίτης

2

1916 Σεπτεμβρίου 7

Η στρατιωτική διοίκηση Θάσου διορίζει φύλακες για την καλύτερη προφύλαξη και επίβλεψη των παραλίων του νησιού. Το έγγραφο προέρχεται από το αρχείο της οικογένειας Λογοθέτη, που κατείχε ο Γεώργιος Μαυρομμάτης, από τον Πρίνο. Φωτοτυπία του εγγράφου αυτού έθεσε στη διάθεσή μας ο κ. Κων/νος Χιόνης, που είχε φωτοτυπήσει πολλά έγγραφα από το αρχείο αυτό το 1973³³. Είναι μονόφυλλο με διαστάσεις 0,302×0,204. Τσακίζεται δύο φορές οριζόντια. Το κείμενο συνεχίζεται και στην πίσω σελίδα. Το έγγραφο παρουσιάζει ενδιαφέρον, γιατί αποδεικνύει ότι το 1916 υπήρχαν ακόμα βακουφικοί υπάλληλοι στη Θάσο.

Αριθμός 53 *Republique Francaise*
Gouvernement Militaire de Thassos

Προς τον κ. Δήμαρχον και άπαντας τους Προεστώτας της νήσου
Διαταγή

Επιθυμών την τελειοποίησιν όσον μοι είναι δυνατόν της προφύλαξης και επιβλέψεως των παραλίων της νήσου, δι' όσον αφορά ιδίως την εμπορίαν της ξυλείας, απεφάσισα να δεχθώ ευχαρίστως την συνδρομήν των φυλάκων ζαπτιέδων, των οποίων τα ονόματα αναφέρω κατωτέρω.

Οι φύλακες ούτοι θ' αναφέρωσι τα της εκτελέσεως της υπηρεσίας των αφ' ενός εις τον κ. επιθεωρητήν των δασών Θάσου, αφ' ετέρου δε εις τον τελωνοσταθμάρχην ή τελωνοφύλακα της περιοχής των. Εις εκάστην περιφέρειαν

33. Βλ. Κωνσταντίνου Χιόνη, Το αρχείον της οικογενείας Λογοθέτη, εφ. «Ταχυδρόμος» Καβάλας, φύλ. 4-1-1974.

θα επιβλέπωσι την όλην υπηρεσίαν οι οικείοι προεστώτες συμφώνως των πληροφοριών ή τελωνοφυλάκων. Οι κ.κ. προεστώτες θα ειδοποιώσι αμοιβαίως τους τελωνοφύλακας και τελωνοσταθμάρχας δι' εκάστην κίνησιν εμπορικήν της ξυλείας τυχόν πραγματοποιηθησομένης.

Εν τέλει ο Στρατιωτικός Διοικητής της νήσου διορίζει ως βοηθούς εν τη τελωνειακή υπηρεσία της νήσου ιδιαιτέρως διά την ειδικήν υπηρεσίαν της εμπορικής κινήσεως των δασικών προϊόντων.

Εν Λιμένι τον Ζουμπέρο Γιακούπ

Εις Παναγίαν τον Ισλάμ

Εις Ποταμίαν τον Αχμέτ Ραμαδάν

Εις Κόνηρα Θεολόγου Ναζήρην

» Αλκίην Σαλή

» Αστρίν Καραμεχμέτ

» Ποτόν τον ίδιον

» Λιμενάρια Κάστρου Βελή Τσαούσην

» Μαριές Μουσταφά

» Καληράχην Μουράτην

» Σωτήρος ο ίδιος

» Καζαβίτην Κιοντσούκ Αλή

» Ραχώνιον Χαϊδάρην

Η κατοικία των άνω φυλάκων θα εξοικονομηθή παρά των προεστώτων εκάστης περιφέρειας.

Εν Λιμένι τη 7/9/1916

Ο αντιπλοίαρχος

Στρατιωτικός Διοικητής Θάσου

(Τ.Σ.) Scias

Αρ. Πρωτ. 1213

Ακριβές Αντίγραφον

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΘΑΣΟΥ

(τ.σ.)

Γ. Θωμαΐδης

Εγκύκλιος που αποστέλλεται από το Γάλλο στρατιωτικό ιατρό Εσκιέ προς τους ιατρούς του Λιμένα και των άλλων χωριών της Θάσου για την υποχρέωση που έχουν να τον ενημερώνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα με περιληπτική έκθεσή τους είτε για την υγιο-

νομική κατάσταση των περιοχών τους είτε σε περίπτωση μολυσματικής αρρώστιας να τον ειδοποιούν αμέσως. Κι αυτό το έγγραφο προέρχεται από το αρχείο της οικογένειας Λογοθέτη και φωτοτυπία του έθεσε στη διάθεσή μας ο κ. Κων/νος Χιόνης. Το κείμενο είναι γραμμένο σε δύο γλώσσες και καταλαμβάνει την πρώτη σελίδα. Αριστερά είναι στη γαλλική και δεξιά στην ελληνική. Δημοσιεύουμε το κείμενο που είναι μεταφρασμένο στην ελληνική.

Γαλλική Δημοκρατία
Στρατιωτική Διοίκησης Θάσου
Λιμήν τη 1 Ιανουαρίου 1916

Υπενθυμίζω εις τους κυρίους ιατρούς τους μετερχομένους το επάγγελμα αυτών εις Λιμένα ότι οφείλουν Ιον να με αποστέλλουν εκάστην Δευτέραν τον κατάλογον των ασθενών της εβδομάδος. 2ον να με ειδοποιήσουν αμέσως εάν τυχόν διαγιγνώσκουν κρούσμα τι βαρείας μολυσματικής ασθeneίας. 3ον να με φέρωσι προς επιθεώρησιν όλα τα πιστοποιητικά των της τελευταίας.

Υπενθυμίζω επίσης εις τους κυρίους ιατρούς τους μετερχομένους το επάγγελμα εις τα διάφορα χωρία ότι συμφώνως με την εγκύκλιον επιστολήν της 21ης Σεπτεμβρίου οφείλουσι Ιον να μου αποστέλλωσι την πρώτην εκάστου μηνός μίαν περιληπτικήν έκθεσιν επί της υγειονομικής καταστάσεως των μερών των. 2ον να με γνωστοποιήσωσιν αμέσως τας επομένας ασθeneίας: πανώλην, χολέραν, κίτριον πυρετόν, ευφλογίαν.

Ο Στρατιωτικός Ιατρός
Εσκιέ

Ο Στρατιωτικός Διοικητής
(τ.σ.υ.)

4

1917 Ιανουαρίου 14

Οι κάτοικοι του Κάστρου εκλέγουν επιτροπή και την εξουσιοδοτούν ν' απαιτήσει από τη Διοίκηση να διορίσει τη νέα προεσδομηγογεροντία στη θέση της προηγούμενης που παύθηκε από την αρχαιότερη και πολυπληθέστερη κοινότητα του Κάστρου και όχι των Λιμεναρίων. Το έγγραφο βρίσκεται στο αρχείο του Αυγουστή Αναστασιάδη και φωτοτυπία αυτού έθεσε στη διάθεσή μας ο κ. Κωνσταντίνος Χιόνης. Οι υπογραφές των κατοίκων του Κάστρου συνεχίζονται και στην επόμενη σελίδα.

Σήμερον την δεκάτην τετάρτην-πρώτην του μηνός Ιανουαρίου του χιλιοστού εννιακοσιοστού δεκάτου εβδόμου έτους, ημέραν της εβδομάδος Κυριακήν, συναθροισθέντες συμφώνως της υπ' αριθ. 84 και υπ' αριθ. πρωτ. 479 διαταγής του εξοχωτάτου Στρατιωτικού Διοικητού Θάσου, κοινοποιηθείσης ημίν διά της υπ' αριθ. 176 κοινοποιήσεως του προεστώτος Λιμεναρίων, οι κάτοικοι Κάστρου κοινή γνώμη και ομοφώνως εκλέγομεν επιτροπήν απαρτιζομένην εκ των κ.κ. Αναστάσιου Ιατρού, Παναγιώτη Προέδρου, Κωνσταντί-

νου Σγουριδίη, Αυγουστή Παπαγεωργίου, Ιωάννου Παπαϊωάννου, Αυγουστή Ιατρίδου, Ιωάννου Κωστή, Βασιλείου Χαλκιά, Παναγιώτου Χαλκιά, Μιχαήλ Οικονομίδου, οι οποίοι θα μας αντιπροσωπεύσωσι συμφώνως της σεβαστής διοικητικής διαταγής, περιοριζόμενοι, όμως, όπως και εις τας μέχρι τούδε προηγουμένας προσπάθειάς προς ένωσιν ν' απαιτήσωσι παρά της σεβαστής Διοικήσεως, μέσου του κ. προεστώτος Λιμεναρίων, όπως ευαρεστηθή να αντικαταστήσει την πανθείσαν προεστοδημογεροντίαν δι' άλλης εκ της ημετέρας κοινότητος και τα δίκαια αυτής ως αρχαιοτέρας και πολυπληθεστέρας κοινότης Κάστρου.

Κάτοικοι Κάστρου

Γεώργιος Κωνσταντίνου	Αναγνωστις σοτιριου
Αναγνώστη Μεταξάς	Ἐγγελος Ἰωάννου
Αθανάσις Ζαγοριανός	Παναγιώτη Ι. Ἐγγέλου
Ἰ Κ κωρατζής	Γ. βασηλήου
Γηανάκης ἄσιμηνας	Σωτήριος Πιστέλας
Ν. Βασιλείου	Γεώργιος Δ. Γηανάκης
Ἐγγελος Νικολάου	Αναγνώστης Κοντουγεωργίου
Αυγουστής Μ Πασίας	Παναγιώτης Καναράς
Γεώργιος Ι Λασκαρίδης	Αναγνώστις λαζάρου
Νικόλαος Μάρκον	Ιωανις Κηπαρισου
Δημήτριος Μυλωνάς	Κ. Πριζαμανις
Γεώργιος Φραγγίδης	Π: Πιτήκης
Παναγιώτης Ν. Μουρακίτης	Λάζαρος βρανᾶ
Παναγιώτης Γ. Ἰατροῦ	Δ Παπασοτιριου
Αντωνιος Ι. Φαρμάκη	Παναγι(ω)τις Τσάκος
νικίτας Δ Χουχοῦλι	Παναγιώτης Ἐθανασίου
Βασίλειος Γ Ἰατροῦ	Ἰωάννης Κ. Χαμουξάρας
Κωνσταντίνος Ἰωάννου λασκαρίδης	Ν. Τριχᾶς
Δημήτριος Γ Ἰατροῦ	γιανάκις πλομαρίτις
Βασίλειος Γιαννάκη	Νικόλαος Μάρκον
γεώργιος Νικολάου	Γεώργιος Τσιάμης
Νικόλαος Γ. πλακουπτά	Γεώργης Γεωργήτζου
Ἰωάννης Η Ματθαίου	Σταμάτιος Γιόργου
Ἰωάννης Πέτρον	
Κωνσταν/ος Ἐθανασίου	
Σ Κ Βολιότης	
Σταμάτης Τζήπος	
Ἰωάννης Δ. Μεταξᾶς	

